

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas

2004 m. METINIS PRANEŠIMAS Santrauka

2004 m. metiniame pranešime apžvelgiamas pirmasis Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno (EDAPP) – naujos nepriklausomos priežiūros institucijos, užtikrinančios, kad Bendrijos institucijos ir organai, tvarkydami asmens duomenis, gerbtų fizinių asmenų pagrindines teises ir laisves, svarbiausia, jų teisę į privataus gyvenimo neliečiamumą, – veiklos laikotarpis. Jame aprašomas „**naujos institucijos kūrimas**“ nuo pradinių etapų iki tol, kol naujoji institucija ėmė sugebėti vis veiksmingiau vykdyti savo misiją. Pranešime aprašoma pirmoji įvairių veiklos sričių patirtis, apibrėžiamas teisinis pagrindas ir pagrindinės būsimos politikos kryptys.

1-ame skyriuje – „Rezultatai ir perspektyvos“ – apibrėžiamas teisinis pagrindas, kuriuo remdamasis EDAPP vykdo savo veiklą, taip pat jam patikėti uždaviniai ir suteikti įgaliojimai. Be to, nušviečiami pagrindiniai 2005 m. tikslai. Praktinis naujos institucijos kūrimas aprašytas 2-ame skyriuje. 3–5-ame skyriuose išsamiau aptariamos pareigos ir įgaliojimai. 3-iam skyriuje apie priežiūrą aiškinamas EDAPP uždavinys, bendradarbiaujant su visų Bendrijos institucijų arba organų duomenų apsaugos pareigūnais (DAP), stebėti, kaip Bendrijos institucijose ir organuose tvarkomi duomenys. 4-ame skyriuje apie konsultacijas paaiškinama, kad EDAPP pataria Bendrijos institucijoms ir organams visais su asmens duomenų tvarkymu susijusiais klausimais. Su juo konsultuojasi Komisija priimdama su asmens duomenų apsauga susijusių teisės aktų pasiūlymus. 5-ame skyriuje apie bendradarbiavimą pabrėžiamas aktyvus EDAPP vaidmuo 29 straipsnio darbo grupės veikloje ir bendradarbiavimas su duomenų apsaugos priežiūros organais Sąjungos trečiojo ramsčio srityse. 6-ame skyriuje aprašomi tarptautiniai ryšiai, kuriuos EDAPP užmezgė 2004 m., parodo, kad duomenų apsauga – pasaulinio masto klausimas.

1 skyrius: Rezultatai ir perspektyvos

Nepriklausomos institucijos, skirtos stebėti ir užtikrinti asmens duomenų apsaugos teisinių apsaugos priemonių taikymą, įsteigimas Europos lygiu **Bendrijos institucijoms ir organams** bei visai Europos Sąjungai yra **tikra naujovė**.

Diegiant naujoves retai nesusiduriama su sunkumais. Pavyzdžiui, duomenų apsaugos taisyklės įsigaliojo 2001 m. vasario mėn., joms taikant vienerių metų pereinamąjį laikotarpį. Tačiau EDAPP ir EDAPP padėjėjo paskyrimas įsigaliojo tik 2004 m. sausio mėn. Tai reiškia, kad trejus metus nebuvo išorinės priežiūros ir tuo laikotarpiu duomenų subjektų teisės negalėjo būti ginamos taip, kaip buvo numatyta priimant taisykles. Nors DAP atliko labai naudingą darbą, esamų taisyklių įgyvendinimas ir priežiūra yra neatidėliotina: ES negali sau leisti nevykdyti taisyklėse, kurias ji nustatė sau ir valstybėms narėms, numatytų įsipareigojimų. Tačiau nereikia būti labai kategoriškiems: neatrodo, kad Bendrijos lygiu trūktų pasiryžimo laikytis šių taisyklių, kurios apskritai laikomos pagrįstomis ir tinkamomis.

EB sutarties 286 straipsnyje numatoma, kad Bendrijos teisės aktai dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir tokių duomenų laisvo judėjimo taip pat taikomi Bendrijos institucijoms ir organams, įskaitant nepriklausomos priežiūros institucijos įsteigimą. Tame straipsnyje minimos atitinkamos taisyklės išdėstytos Europos Parlamento ir Tarybos **reglamente (EB) Nr. 45/2001**.

Į šį reglamentą turėtų būti atsižvelgiama ne atskirai, o kaip į daug **didesnės sistemos**, atspindinčios per ilgesnį laiką nuveiktus Europos Sąjungos ir Europos Tarybos darbus, dalį. Šie darbai remiasi Europos žmogaus teisių konvencijos 8 straipsniu ir padarė įtakos ES pagrindinių teisių chartijai, kuri dabar yra Sutarties dėl Konstitucijos Europai II dalis.

Europos Sąjungos lygiu, asmens duomenų apsauga Europos Sąjungoje numatyta:

- ES sutarties 6 straipsnyje
- EB sutarties 286 straipsnyje
- Pagrindinių teisių chartijos 8 straipsnyje
- Direktyvoje 95/46/EB
- Direktyvoje 2002/58/EB.

Europos Sąjungos institucijoms ir organams taikomi principai apibrėžti Reglamente (EB) Nr. 45/2001. Šis reglamentas taikomas „visiems Bendrijos visų institucijų tvarkomiems asmens duomenims, jeigu atliekant visas Bendrijos teisėje numatytas veiklos rūšis ar jų dalį yra taip tvarkomi duomenys“. Jame kalbama apie bendrus principus, pavyzdžiui, sąžiningą ir teisingą duomenų tvarkymą, proporcingumą ir suderintą naudojimą, specialias jautrių duomenų kategorijas, duomenų subjektui teikiamą informaciją, duomenų subjekto teises, jų priežiūrą, įgyvendinimą ir gynimo priemones. Juo taip pat įsteigiama nepriklausoma priežiūros institucija (EDAPP), kuri stebi, kaip Bendrijos institucijos ir organai tvarko asmens duomenis. Kiekvienoje institucijoje yra DAP, kuris bendradarbiauja su EDAPP.

EDAPP uždaviniai ir įgaliojimai aprašyti to reglamento 41, 46 ir 47 straipsniuose. Į jo pareigas įeina „priežiūra“, „konsultavimas“ ir „bendradarbiavimas“. Kiekviena pareiga aptariama tolesniuose skyriuose.

Nepriklausomos priežiūros institucijos įsteigimas Europos lygiu yra ne tik pagrindinis patikimos duomenų apsaugos politikos elementas, bet ir būtina priemonė siekiant užtikrinti, kad būtų apsaugoti Europos žmogaus teisių konvencijos 8 straipsnyje ir Konstitucijos II-68 straipsnyje išdėstyti principai ir vertybės. Šiomis nuostatomis aiškiai pabrėžiamas nepriklausomų priežiūros institucijų vaidmuo siekiant laikytis šių principų ir vertybių.

Labai svarbu suvokti, kad **vis daugiau ES politikos krypčių priklauso nuo teisėto asmens duomenų tvarkymo**. Taip yra todėl, kad šiuolaikinėje visuomenėje, atliekant daugelį veiklos rūšių, kuriami asmens duomenys arba jais naudojamosi. Taip yra ir Europos institucijose ir organuose, kai jie atlieka administracinius veiksmus arba formuoja politiką, taigi ir įgyvendinant jų politines darbotvarkes. Tai reiškia, kad veiksminga **asmens duomenų apsauga**, kaip pagrindinė Sąjungos politikos vertybė, turėtų būti laikoma **jos sėkmės sąlyga**. EDAPP vykdys savo veiklą pagal tokias nuostatas ir tikisi teigiamo atsako.

Pranešime nurodomi pagrindiniai **2005 m. tikslai**:

- DAP tinklo kūrimas
- Leidiniai, interneto svetainė ir informaciniai biuleteniai
- Pranešimai ir išankstinė patikra
- Skundų ir klausimų teikimo gairės
- Auditas ir tyrimai
- Privatumas ir skaidrumas
- E. stebėseną ir srauto duomenys
- Nuomonės dėl siūlomų teisės aktų projektų
- Duomenų apsauga trečiojo ramsčio srityse
- Išteklių plėtojimas

2 skyrius: „Naujos institucijos“ kūrimas

Institucija buvo pradėta kurti 2004 m. Administracija buvo kuriama padedant Europos Parlamentui, Komisijai ir Tarybai, kurie užtikrino, kad būtų perduota pažangioji patirtis, suteikta vertinga pagalba atliekant tam tikrus uždavinius ir pasiekta masto ekonomija.

2005 m. EDAPP ketina toliau plėtoti tokią administraciją.

3 skyrius: Priežiūra

Pagrindinis EDAPP, naujos nepriklausomos institucijos, uždavinys – prižiūrėti, kad būtų taikomos Reglamento (EB) 45/2001 ir kitų susijusių teisės aktų nuostatos, Bendrijos institucijoms ar organams (išskyrus Teisingumo Teismą, kai jis vykdo teismo funkcijas) tvarkant asmens duomenis, jeigu asmens duomenys yra tvarkomi atliekant visas Bendrijos teisėje numatytas veiklos rūšis ar jų dalį. Dėl to reglamente aprašomos ir paskiriamos su priežiūra susijusios pareigos bei įgaliojimai.

Išankstinė patikra, duomenų subjektų informavimas, skundų nagrinėjimas ir tyrimai – tai priemonės, kuriomis buvo naudotasi 2004 m. Į EDAPP pateiktas nuomonės buvo tinkamai atsižvelgta. Duomenų valdytojai ėmėsi atitinkamų priemonių.

Atliekama visų tvarkymo veiksmų, dėl jų pobūdžio, apimties ar tikslų galinčių kelti konkrečią riziką duomenų subjektų teisėms ir laisvėms, **išankstinė patikra**. Iš Bendrijos institucijos ar organo DAP gavęs pranešimą, EDAPP turi atlikti išankstinę patikrą. Galutinis atsakymas – tai EDAPP nuomonė, kuri pranešama duomenų valdytojui, atliekančiam tvarkymo veiksmus, ir atitinkamos institucijos ar organo DAP. Ši nuomonė turi būti pateikta per du mėnesius nuo pranešimo gavimo. Tvarkomas duomenų tvarkymo veiksmų, dėl kurių išankstinės patikros buvo gautas pranešimas, registras.

Gali būti atliekama ne tik dar neatliekamų veiksmų išankstinė patikra („tikroji išankstinė patikra“), bet ir tų tvarkymo veiksmų, kurie pradėti prieš 2004 m. sausio 17 d. arba prieš šio reglamento įsigaliojimą, išankstinė patikra. Tokiais atvejais patikra atliekama *ex post* pagrindu. 2004 m. EDAPP gavo pranešimus dėl keturių „tikrosios“ išankstinės patikros atvejų. Taip pat buvo apie 100 *ex post* išankstinės patikros atvejų. 2004 m. EDAPP gavo 51 prašymą pateikti **informaciją**. Į daugumą jų buvo atsakyta per dvi darbo dienas.

Be to, buvo gauti 8 **skundai**, patenkantys į EDAPP kompetencijos sritį: 6 prieš Komisiją, 1 prieš ECB ir 1 prieš Parlamentą. Patirtimi, gauta nagrinėjant šiuos skundus, naudojamosi rengiant vadovą.

Pradėti pirmieji EDAPP **tyrimai**. Bendrijos institucijoms ir organams problemų kelia visuomenės teisės susipažinti su dokumentais ir duomenų apsaugos santykis. Paskirtos lėšos sukurti strateginį dokumentą, nagrinėjantį, kaip įtvirtinti visuomenės teisę susipažinti su dokumentais tuo pačiu apsaugant asmens duomenis.

Tuo pačiu metu EDAPP ėmėsi veiksmų dėl įvairių elektroninių ryšių Europos institucijose srauto ir sąskaitų duomenų tvarkymo. Šio darbo tikslas yra dvejopas. EDAPP siekia šiuo klausimu parengti gaires bei nustatyti srauto duomenų, kurie gali būti tvarkomi biudžeto ir srautų valdymo tikslais, įskaitant patikrinimą, ar telekomunikacijų sistema yra naudojama teisėtai, sąrašą (-us).

„**Eurodac**“ sistemos klausimas yra aptariamas atskirai, atsižvelgiant tiek į jo teisinį pagrindą, tiek į jo svarbą platesnėje perspektyvoje. Reglamentu (EB) 2725/2000 dėl „Eurodac“ sistemos sukūrimo (pirštų atspaudų lyginimas siekiant veiksmingiau taikyti Dublino konvenciją) numatyta laikina Jungtinės priežiūros institucija turi būti paleista įsteigus EDAPP. Nuo 2004 m. sausio mėn. EDAPP yra „Eurodac“ sistemos Centrinio padalinio priežiūros

institucija ir taip pat stebi, kaip Centrinis padalinys perduoda asmens duomenis valstybėms narėms.

4 skyrius: Konsultavimas

Reglamento 45/2001 41 straipsniu EDAPP suteikiama atsakomybė patarti Bendrijos institucijoms ir organams visais su asmens duomenų tvarkymu susijusiais klausimais. Jis pataria visoms Bendrijos institucijoms ir organams savo paties iniciatyva arba jei į jį kreipiamasi konsultacijos. Pagal 28 straipsnį su EDAPP turi būti konsultuojamasi Komisijai priimant su asmens duomenų apsauga susijusių teisės aktų pasiūlymus.

2004 m. EDAPP pradėjo įgyvendinti šias reglamento nuostatas. Pirmieji veiksmai buvo susiję su **administracinėmis priemonėmis**. Konsultuojant dėl **teisės aktų pasiūlymų**, pirmoji oficiali nuomonė buvo pateikta 2004 m. spalio 22 d. Tai buvo nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl tarpusavio administracinės pagalbos siekiant apsaugoti Bendrijos finansinius interesus nuo sukčiavimo ir kitokios neteisėtos veikos. Ji buvo paskelbta *Oficialiajame leidinyje* ir EDAPP interneto svetainėje (www.edps.eu.int).

2004 m. EDAPP taip pat pradėjo rengti strateginį dokumentą, siekdamas patikslinti, kaip jis supranta savo, kaip Bendrijos institucijų patarėjo dėl teisės aktų ir susijusių dokumentų pasiūlymų, vaidmenį.

5 skyrius: Bendradarbiavimas

29 straipsnio darbo grupė – tai Darbo grupės, įkurtos pagal Direktyvos 95/46/EB 29 straipsnį, skirtos teikti Komisijai nepriklausomus patarimus duomenų apsaugos klausimais ir padėti plėtoti suderintą duomenų apsaugos politiką valstybėse narėse, trumpas pavadinimas. Ją sudaro kiekvienos valstybės narės nacionalinės priežiūros institucijos atstovai, EDAPP ir Komisijos atstovas. EDAPP mano, kad tai – svarbi bendradarbiavimo priemonė ir todėl aktyviai dalyvavo darbo grupės veikloje nuo 2004 m. sausio mėn. vidurio.

EDAPP taip pat bendradarbiauja su duomenų apsaugos priežiūros institucijomis, įsteigtomis Europos Sąjungos sutarties VI antraštinėje dalyje („trečiasis ramstis“) nustatyta tvarka, siekiant, kad normos ir procedūros šioje srityje būtų taikomos nuosekliau. Tai taikoma Europolo, Šengeno, *Eurojust* ir muitinės informacinės sistemos jungtinėms priežiūros institucijoms. Dalyvaujančios šalys yra įsitikinusios, kad šioje labai jautrioje srityje reikia bendro ir suderinto požiūrio.

6 skyrius: Tarptautiniai ryšiai

Siekdamas užmegzti tarptautinius ryšius, EDAPP aktyviai dalyvavo Europos ir tarptautinėse konferencijose duomenų apsaugos klausimais. Šios konferencijos – tai labai vertinga proga aptarti bendro intereso klausimus ir keistis patirtimi bei informacija įvairiomis temomis.

EDAPP taip pat skyrė daug laiko ir įdėjo daug pastangų aiškindamas savo misiją ir pabrėždamas savo pareigų svarbą, sakydamas kalbas ir dalyvaudamas renginiuose įvairiose valstybės narėse visus metus.

2005 m. kovo 30 d.